

De leden van de Gemeenteraad
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Van College van B&W

Onderwerp **Onderzoeksrapport focusgroepen burgerparticipatie**

Datum 27 juni 2022

Ons kenmerk U22.02775

Geachte raadsleden,

Op dit moment werkt de gemeente Lansingerland aan een nieuwe participatievisie en nieuw participatiebeleid. Om die voor te bereiden is er in de zomer van 2021 onderzoek gedaan onder de inwoners van Lansingerland. We hebben I&O Research gevraagd om verdiepende gesprekken te voeren met inwoners over de relatie tussen de gemeente en haar inwoners. De uitkomsten van het gesprek met deze focusgroepen delen we hierbij met u. Ook in deze gesprekken blijkt de complexiteit van de opgave.

Aanleiding

Lansingerland herzielt haar participatiebeleid naar aanleiding van het rekenkamerrapport uit 2019 en de motie van de raad. Uit het eerdere onderzoek onder inwoners blijkt dat inwoners graag verder in gesprek willen over burgerparticipatie. Dit onderzoek is daarop een vervolg en maakt onderdeel uit van het leren en ontwikkelen voor 'Samen besturen' in Lansingerland. In dit traject verkennen we nieuwe en andere manieren om burgerparticipatie vorm te geven: meer passend bij de leefwereld en minder geredeneerd vanuit de systeemwereld. We sluiten daarbij aan op het verkennen van nieuwe democratische werkwijzen en inzichten.

Het onderzoek op hoofdlijnen

Het doel van de focusgroepen was zicht krijgen op de visie van inwoners op de invulling van burgerparticipatie. Met de inwoners is het gesprek gevoerd over de verschillende betrokken partijen en hoe participatie er in de praktijk (zo concreet mogelijk) uit kan zien.

In het onderzoek stonden de volgende vragen centraal:

- Hoe is de verhouding tussen de gemeente en de inwoners en hoe zou deze moeten zijn?
- Welke rol neemt burgerparticipatie volgens de inwoners idealiter in bij gemeentelijke besluiten?
- Hoe faciliteert de gemeente een proces dat in voldoende mate rekening houdt met alle betrokken partijen en welke afwegingen moet zij hierbij maken?

- Hoe geeft de gemeente het zogenaamde ‘zwijgende midden’ een stem?

Aan de focusgroepen hebben in totaal 16 inwoners deelgenomen. Dit aantal is bij kwalitatief onderzoek voldoende. Hierbij is gestreefd naar een representatieve steekgroep en zijn zowel ‘idealisten’ als ‘bezorgden’ gesproken, om daarmee verschillende maatschappelijke opvattingen in de steekproef te hebben. De groep is gevormd uit mensen die eerder hebben aangegeven graag mee te willen praten over burgerparticipatie.

Resultaat van het onderzoek

Het patroon dat in de bevindingen opvalt is dat inwoners van begin tot eind betrokken willen worden. Daarnaast is de houding waarmee de gemeente aan burgerparticipatie doet voor inwoners belangrijk. Het continu betrekken van inwoners gaat over verschillende fasen: van in gesprek gaan over wensen en behoeften en het nemen van een besluit tot contact in de uitvoering. Het gaat om mensen permanent op de hoogte houden van het proces en gemaakte keuzes. Inwoners hebben daarbij een sterke behoefte aan heldere verwachtingen: kunnen inwoners invloed uitoefenen en zo ja, op welke onderwerpen? Of gaat het enkel om informeren? En op welke momenten worden inwoners betrokken? Inwoners geven aan te willen begrijpen wat er gebeurt en waarom, om daarna (meer) begrip te hebben voor genomen besluiten. Hierop voortbouwend is de houding waarmee de gemeente aan burgerparticipatie doet belangrijk voor inwoners: zij willen graag als gelijkwaardige partner van een samenwerkende overheid gezien worden.

Samenvattend beschrijft I&O Research dit als volgt:

1. **Inwoners als partner van een samenwerkende overheid:** In de gesprekken met inwoners zien we vooral een behoefte aan een samenwerkende overheid, waarbij de burger als partner bejegend wordt. We zien dit bij de waarden die men kiest (gelijkwaardigheid, gezamenlijkheid), waarbij men de sterke behoefte uit om meer daadkracht van de gemeente om iets te doen met suggesties van de burgers, afspraken na te komen en hierover beter te communiceren. We zien dit ook terug in de discussie over de wensen omtrent ‘samen besturen’ en wat hier volgens inwoners voor nodig is: volledig informeren, vroegtijdig betrekken en het scheppen van heldere, eerlijke verwachtingen zijn behoeften die gedurende het gesprek regelmatig worden uitgesproken. De samenwerking eindigt wat bewoners betreft niet bij het nemen van een besluit; ook gedurende de uitvoering is het van belang om met elkaar in contact te blijven en te communiceren.
2. **Gelijkwaardigheid en integriteit zorgen voor meer begrip:** Wat ze bij de gemeente vooral missen, is het gevoel als gelijkwaardige partner, op transparante wijze te worden meegenomen in het proces en alle afwegingen die de gemeente hierbij moet maken. Men heeft soms het gevoel dat de gemeente niet volledig transparant is over de (politieke) belangen die spelen en wekt daarmee het gevoel dat keuzes eigenlijk al gemaakt zijn. Een aantal elementen spelen hierbij een rol, hetgeen ook terugkomt in de focusgroep-gesprekken: als burgers geïnformeerd worden over de urgentie, het hoe en waarom en kaders, als ze op tijd worden betrokken, hun mening er zichtbaar toe doet en er oprechte belangstelling wordt getoond, dan zullen ze vaker willen participeren en meer begrip hebben voor genomen besluiten. Oprechtheid, zichtbaarheid, gelijkwaardigheid en goede communicatie lijken hierbij de belangrijkste aandachtspunten.

3. **Creativiteit en het betrekken van 'zwijgend midden'**: Wat daarnaast voor het participatieproces van belang is, is om ook andere groepen inwoners te betrekken, die wellicht een andere, genuanceerdere mening hebben. Het vraagt om creativiteit en pro-activiteit van de gemeente om ook andere groepen te bereiken. Als de gemeente erin slaagt om op creatieve wijze meer inwoners te bereiken en de terugkoppeling van de inspraakmomenten anders vorm te geven, dan zal dit het vertrouwen in de gemeente en de bereidheid om een vervolg opnieuw te participeren doen toenemen.

Deze bevindingen nemen we mee als uitgangspunt in de te vormen participatievisie.

Voortgang proces Visie Burgerparticipatie

Voor het maken van participatiebeleid doorlopen we de stappen zoals we [hebben beschreven in brief U22.00341 aan uw raad](#). Daarin leest u dat we burgerparticipatie zien als de uitwerking van het samen besturen van Lansingerland: het vormgeven van de relatie tussen de gemeente en haar inwoners. Dit najaar (2022) beschikken we over een visie en beleid op het vlak van burgerparticipatie, die met u als raad en met inwoners is opgesteld en die we dan uitwerken in beleid met inwoners, organisaties, bedrijven, initiatiefnemers (projectontwikkelaars en grondeigenaren die binnen de Omgevingswet een ontwikkeling wensen worden initiatiefnemers genoemd) en uw raad. Hieronder volgt wat wij daar voor (gaan) doen in komende periode.

- De inzichten uit de verdiepende gesprekken in de organisatie, de beeldvormende avond met prof. dr. Martijn van der Steen (Nederlandse School voor Openbaar Bestuur, NSOB) op 11 mei 2022 en de focusgroepen inwoners delen we met u in een beeldvormende avond op 6 juli 2022, de organisatie en de inwoners. Hier gaan we ook gezamenlijk over in gesprek in de beeldvormende avond op 6 juli.
- Daarna volgt na de zomer van 2022 een eerste conceptvisie die we ook weer in de organisatie, met inwoners en met uw raad bespreken.
- Na de visievorming werken we het beleid uit met projectontwikkelaars, bedrijven en organisaties, met het doel ook voor hen tot een werkend beleid en praktische handvatten te komen. De visie gaat daarbij over de streep op de horizon voor burgerparticipatie en over het proces van leren, ontwikkelen, evalueren in de organisatie en met bestuur en omgeving. Het beleid gaat over hoe we uitvoering willen geven aan de visie, hoe we processen inrichten, welk verschil we willen maken ten opzichte van de huidige situatie. Daarbij horen ook uitvoeringsinstrumenten, praktische tools, handleiding initiatiefnemers, procesformat, leefstijlen, format besluitvorming, etc. Die volgen daarna.
- Visie en beleid worden aan uw raad voorgelegd ter besluitvorming. Samen met de verordening op burgerparticipatie die wettelijk verplicht is binnen de Omgevingswet.

Achtergrond

Na het [rekenkamerrapport](#) van 2019 is het college aan de slag gegaan met het vernieuwen van burgerparticipatie. Doordat de coronacrisis veel capaciteit vroeg heeft dat proces vertraging gekregen. Vanaf 2021 worden stappen gezet naar een nieuw participatiebeleid. [De raad is per brief \(U22.00341\) geïnformeerd](#) over de voortgang en aanpak naar een nieuw participatiebeleid, nadat het vanaf oktober 2021 en in februari 2022 niet mogelijk was fysiek bij elkaar te komen. In die bijeenkomst stond het presenteren van de uitkomsten van de [enquête](#) gepland, die onder alle huishoudens van Lansingerland is gehouden.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Mickel Beckers
Gemeentesecretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

Bijlage(n):

- Onderzoeksrapport focusgroepen burgerparticipatie (I&O Research), T22.03348